

Gümüşhane İlinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Yerel Halkın Kırsal Turizm Hakkındaki Görüşleri (Zigana Köyü Örneği)

Suat AKYÜREK^{1*} Özcan ÖZDEMİR² Hüseyin ÇEKEN³

¹Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Otel Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü, Gümüşhane

²Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Yeşilova İsmail Akın MYO, Seyahat-Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü, Burdur

³Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Konaklama İşletmeciliği Bölümü, Muğla

*Sorumlu Yazar

E-posta:suat.akyurek@gumushane.edu.tr

Geliş Tarihi: 06.06.2018

Kabul Tarihi:06.07.2018

Özet

Günümüzde kırsal turizm, kırsal kalkınmanın temel yapı taşlarından biri olarak görülmektedir. Kırsal turizm, kırsal yörelerdeki halkın istihdamını, gelirini ve yatırımlarını artırarak sürdürülebilir bir kalkınma sağlamaktadır. Bununla birlikte, kırsal mirasın korunmasını teşvik etmekte ve unutulmaya yüz tutmuş kültürel değerlerin bilinirliğini artırarak gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktadır. Ayrıca, kırsal kalkınmanın gerçekleşmesi ile birlikte, kırsal alanlardan şehirlere yönelik göç azalmaktadır. Bu bağlamda özellikle Gümüşhane ilindeki kırsal alanlardan kentsel alanlara yönelik göçün artması ve birçok köyün nüfus açısından oldukça azalması, Gümüşhane için kırsal turizmin önemini bir kat daha artırmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Gümüşhane ilinin Torul ilçesine bağlı Zigana köyünde ikamet eden yerel halkın kırsal turizm hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktır. Bununla birlikte, Gümüşhane ilinin kırsal turizm potansiyelinin belirlenmesi çalışmanın diğer bir amacını oluşturmaktadır. Çalışma, nitel bir yaklaşım ile tasarlanmış olup, veri toplamak için ikincil kaynaklardan ve yarı yapılandırılmış mülakat tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışmanın örneklemini, Zigana köyünde ikamet eden 15 yerel halk ve yerel turizm girişimcileri oluşturmaktadır. Çalışmanın sonuçlarına göre, Zigana köyünde ikamet eden yerel halkın kırsal turizm hakkında olumlu görüşlere sahip oldukları ve bölgede kırsal turizmin gelişmesini istedikleri tespit edilmiştir. Yerel halk, kırsal turizmin gelişim sürecinde alt yapı yatırımlarının köyü de kapsayacak şekilde yapılması gerekliliğini vurgulayarak, köyün kırsal turizmden daha fazla pay almasının sağlanması için gerekli şartların oluşturulmasını istemektedirler.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Kırsal Turizm, Gümüşhane, Zigana Köyü.

Rural Tourism Potential of the Gümüşhane Province and Local People's Opinions About Rural Tourism (Zigana Village Example)

Abstract

In our day, rural tourism is seen as one of the main building blocks of rural development. Rural tourism provides a sustainable development by increasing the employment, income and investments of the human in rural areas. Moreover, it is also encourages the preservation of rural heritage and ensures that it is passed on to future generations, increasing the awareness of forgotten cultural values. In addition, via of realization of rural development, migration is decreasing from rural areas to cities. In this regard, particularly in Gümüşhane province, due to the increase of immigration to urban areas from rural areas and the decrease in population of many villages, it is being increased the importance of rural tourism for Gümüşhane. The purpose of this study is to reveal the opinions about rural tourism of the local people who living in Zigana village of Torul district of Gümüşhane. In addition to this, determining the rural tourism potential of Gümüşhane province is the another purpose of the study. The study was designed with a qualitative approach and utilized secondary sources and semi-structured interview technique to collect data. The sample of the work consists of 15 local residents and local tourism entrepreneurs residing in Zigana village. According to results of the study, it has been determined that the local people who reside in Zigana have positive views on rural tourism and they wish to develop rural tourism in this region. And also local people, emphasizing the necessity of infrastructure investments in the village, in the process of rural tourism development, they wish to create the necessary conditions for the villages to get a larger share of rural tourism.

Keywords: Tourism, Rural Tourism, Gümüşhane, Zigana Village.

GİRİŞ

Kültürel zenginlik ve doğal ortamların bakirliği, günümüzde turizmin talep yönünü kıyılarından kırsal alanlara doğru çevirmeye başlamıştır. Kentlerde yaşayan insanların tatillerinde kırsal alanları tercih etmesi, başka bir ifadeyle, dinlenmek için kırsala ihtiyaç ve özlem duyması, kırsal alanların turizm amaçlı kullanımını gün geçtikçe artırmaktadır [1]. Kırsal turizm, kentsel alanlardaki yoğun ve sıkıcı yaşam tarzından geçici bir süre uzaklaşmak isteyen, doğal yaşama hasret kalan, hızlı bir şekilde modernleşen dünyaya

direnme isteyen ve tekdüze turizm faaliyetleri yerine özel ilgilerine göre turizm faaliyetlerine katılmak isteyenler için önemli bir alternatiftir. Bu nedenle, kitle turizminin yaygın olduğu turizm merkezleri dışında ilk akla gelen ve dünyanın birçok ülkesinde başarı ile uygulanan alternatif turizm çeşidi kırsal turizmdir [2]. Günümüzde kırsal turizm, değişen turist taleplerini karşılayabilmesi ve kırsal alanları sosyo-ekonomik açıdan canlandırması sebebiyle oldukça önemlidir [3].

Ülkemizde kırsal alanlarda yaşayan insan nüfusu, kentlere yönelik artan göç nedeniyle giderek düşmektedir. Ancak, kırsal turizm ile kırsal yörelerde yaşayan insanlara

ekonomik bir canlılık getirdiği söylenebilir. Böylece, kırsal alanların kalkınmasına katkıda bulunarak kente olan göç bir nebze de olsa engellenmektedir [4]. Özellikle İtalya, Avusturya, İsviçre, İspanya gibi kalkınmış ülkelerin dağlık alanlarındaki yerleşim yerlerinin aşırı göç sorununa kırsal turizm ile çözüm aranmıştır [5]. Gümüşhane ili açısından baktığımızda, ilin dağlık kırsal yerleşim yerlerinin önemli oranlarda kentsel alanlara yönelik bir göç vermekte olduğu görülmektedir. TÜİK'in verilerine göre, 321 köyü bulunan Gümüşhane'nin 2016 yılında yaşayan insan sayısı 26 bin 598 olarak belirlenirken, bu rakam bir önceki yıla göre %15 düşüş göstermiştir [6,7]. Bu bağlamda kırsal alanlardaki nüfusun korunması ve kalkınması için kırsal turizmin etkili bir şekilde bir kırsal kalkınma stratejisi olarak kullanılması gerekmektedir.

Kırsal turizmin gelişmesi bir bölgede, ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel açıdan olumlu ve olumsuz etkilere yol açabilmektedir. Bu nedenle, özellikle kırsal turizmin gelişmesi ile birlikte, ortaya çıkabilecek olumsuz etkilerin minimum düzeye indirilmesinde etkili bir planlamanın yapılması gerekmektedir. Nitekim etkili bir turizm planlamasında anahtar rolü yerel halk üstlenmektedir [8]. Yerel halkın turizmin gelişimine, faaliyetlerine, işletmelerine ve turistlere karşı olumlu/olumsuz tutum ve davranışları turizm sektörünün en önemli belirleyicilerinin başında yer almaktadır [9]. Yerel halkın tutumlarını dikkate almayan bir turizm gelişimi; kültürel çatışma ve kültürel değerlerde bozulma gibi tehlikeli sonuçlar doğurabilmektedir [10]. Bu konuda, Andriotis ve Vaughan (2003: 173), yerel halkın turistlere karşı davranışlarının, turizme karşı olan tutumları tarafından belirlendiğini ve yörede turizmin gelişmesinde yerel halkın önemli rollere sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bu kapsamda, yerel halkın kırsal turizmin gelişimine karşı görüşlerinin bilinmesi ve bu görüşler doğrultusunda plan ve politikaların geliştirilmesi oldukça önemlidir. Aydın (2017: 614) Zigana köyünde sürdürülebilir turizm bağlamında yapmış olduğu çalışmada, yerel halkın turizme yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik araştırmaların yapılması gerekliliğini vurgulamıştır. Bu bağlamda çalışmada, Gümüşhane ilinin Zigana köyündeki yerel halkın kırsal turizm hakkındaki görüşleri, bilgi düzeyi ve farkındalıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte, Gümüşhane ilinin kırsal turizm potansiyeli SWOT analizi ile değerlendirilmiş ve Gümüşhane ili için öneriler sunulmuştur.

Çalışma sekiz başlıkta ele alınmıştır. Giriş kısmında çalışmanın genel olarak niçin yapıldığından bahsedilmiştir. İkinci kısımda yazın taraması yapılmış ve konuyla ilgili benzer çalışmalar özet şeklinde tabloda sunulmuştur. Üçüncü kısımda, Gümüşhane ilinin kırsal turizm potansiyeli SWOT analizi ile ortaya koyulmuştur. Dördüncü kısımda, araştırma alanını oluşturan Zigana köyü hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Beşinci ve altıncı kısımda araştırmanın amacı, önemi ve araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Yedinci kısımda, araştırmanın bulgularına yer verildikten sonra çalışma sonuç ve öneriler kısmı ile sonlandırılmıştır.

Yazın Taraması

Günümüzde kırsal alanlara yönelik turizm talebinin artması ile birlikte kırsal turizm; kırsal kültür, doğal çevre ve tarımla bütünleşen önemli alternatif turizm çeşitlerinden biri olmuştur [8]. Kırsal turizm, bünyesinde farklı turizm türlerini bulunduran ve kırsal alanlarda doğa ile iç içe gerçekleştirilen bir turizm türüdür. Kırsal turizmi anlayabilmek için öncelikle kırsal alan ve kırsal kalkınma kavramlarının anlaşılması gerekmektedir. Buna göre Haberal (2015: 62) kırsal alanı, kentsel alanlar dışında kalan, doğal kaynakların kullanımının yaygın olduğu, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişim süreçlerinin hızlı değişmediği, teknolojik gelişmelerin yaşama ve üretime yansımalarının daha uzun bir zaman aldığı mekânlar olarak tanımlamıştır. Turizm açısından; nüfus yoğunluğu ve yerleşme hacmi fazla olmayan, kırsal alanların ve ormanların kullanıldığı ve geleneksel sosyal yapının/toplumun kimliğinin/kültürünün korunduğu alanlar kırsal alan olarak değerlendirilmektedir [2,11]. Kırsal kalkınma ise, kırsal alanlarda yaşayan halkın ekonomik, toplumsal ve kültürel boyutları ile gelişiminin sağlanması ve refah düzeyinin artırılması süreci olarak tanımlanabilir [8]. Kırsal kalkınmanın amacı; kırsal alanların sahip oldukları kaynakları etkin bir şekilde kullanılması sonucunda kent ile kırsal arasındaki sosyo-kültürel ve ekonomik gelişmişlik farkını en aza indirmek, kırsaldaki istihdamı artırarak kentlere göçü engellemek ve kırsal alanda yaşayan insanların yaşam kalitesini yükseltmektir [11].

Kırsal turizme olan ilgi son yıllarda artış gösterse de kökenlerinin 19. yüzyılda İngiltere'de doğaya dönme arzusu ile ortaya çıktığı ve ilerleyen zamanlarda Avrupa'daki sanayileşmiş ülkelerde yayılmaya başladığı bilinmektedir [8]. Günümüzde kırsal turizm kavramı; çiftlik turizmi, köy turizmi, yayla turizmi, tarımsal (agro) turizm, eko turizm, av turizmi, mağara turizmi gibi turizm çeşitleri ile eşdeğer kullanılabilmektedir [1,12] Kırsal turizmin gelişiminde; kırdan kente göçün önlenmesi, kırsal işsizliğin çözülmesi ve sürdürülebilir bir turizmin gerçekleştirilebilmesi temel rol oynayan etkenlerdir [13]. Soykan'a (2003: 2) göre kırsal turizm; kırsal kültür, doğal çevre ve tarımla bütünleşen, ayrıca diğer turizm türleriyle de son derece kolay entegre olabilen bir turizm çeşididir. Çeken vd. (2012: 6) kırsal turizmi, tarımsal faaliyetlerin yoğun olarak yapıldığı ve doğaya bağlı şekilde yaşamın sürdürüldüğü kırsal yörelerde gelişen bir turizm çeşidi olarak tanımlamıştır. Genel olarak kırsal turizm; sürdürülebilirlik yaklaşımından hareketle sürekli olarak desteklenen [2], birçok turizm türünü bünyesinde bulunduran [12], yapılaşma ve nüfusun az olduğu geniş alanlarda geleneksel ve kendine has mimarisıyla hizmetlerin küçük ölçekli turizm işletmelerinde sunulduğu [14] turizm çeşidi olarak tanımlanabilmektedir.

İnsanları kırsal turizme yönelten motivasyonların başında; doğal yaşam ile iç içe olma, rahatlama ve kırsal alanlara duyulan ilgi gelmektedir. Bununla birlikte, kırsal alanlardaki çeşitli etkinlikler, rekreasyonel aktiviteler ve organik tarımsal ürünlere artan ilgi kırsal turizme olan ilgiyi artıran motivasyonlardır [8,14]. Kırsal turizmin hızlı bir şekilde gelişmesi ve yaygınlaşmasında; alternatif turizme yönelik eğilimdeki artış, kentsel yaşamın kısıtlı

ve kurullarla dolu ortamından uzaklaşma arzusu, popüler turistik destinasyonların aynılaşması, yaşlı nüfusun artması ile birlikte daha sağlıklı ortamlarda tatil yapma isteği, kırsal alanların rekreasyonel açıdan zengin potansiyel sunması, kırsal turizmin diğer turizm türlerine göre daha hesaplı olması ve çevre koruma bilincinin yaygınlaşması etkilidir [3].

Kırsal halk başta olmak üzere; dağlar, ormanlar, yaylalar, ırmaklar, mağaralar, kırsal halkın misafirperverliği, el sanatları ve yöresel yemekler, av hayatı, kuş gözlemciliği vb. rekreatif aktiviteler, tarım faaliyetleri, tarihi ve kültürel değerler kırsal turizm arzını oluşturan unsurlardır [8,12]. Bu arz unsurlarının planlı bir şekilde kırsal turizm ürünü olarak değerlendirilmesi sonucunda ise; kırsal yörelerin ekonomisi, fiziksel çevresi ve sosyo-kültürel unsurları üzerinde birçok katkı sağlanmaktadır [2,8,15]. Kırsal turizme katılan turistlerin gittikleri kırsal alanlarda konaklama, yeme-içme, kırsal aktiviteler, ulaşım, alışveriş, yöresel el sanatları ve otantik yiyecekler gibi ihtiyaçlarını karşılamak için yaptıkları harcamalar kırsal alanlarda yaşayanların gelirini artırmaktadır. Dolayısıyla kırsal alanlardaki bu gelir artışı; yeni yatırımların oluşmasını, kır ve kent arasındaki gelir farkının azalmasını ve kırsal alanlardaki diğer sektörlerin de canlanmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte kırsal turizm kırsal işsizliği azaltmakta, kırsaldan kente göçü engellemekte, alt yapı ve üst yapı yatırımlarını ve kırsal mirasın korunmasını teşvik etmektedir [1,4,8]. Kırsal turizme katılan bireylerin ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanabilmesi için kırsal turizm arz kaynaklarına sahip olmasının yanı sıra bu arz kaynaklarının etkili bir şekilde sunulması gerekmektedir. Bu yüzden aşağıdaki unsurların gerçekleştirilmesi gerekmektedir [12,14]:

- Kırsal alanlarda içme ve kullanma suyu olarak kullanılan kaynaklar yeterli, kaliteli ve temiz olmalı,
- Kırsal alanların alt yapı ve üst yapı olanakları yeterli olmalı,
- Kırsal alanlardaki konaklama olanakları (çadır, karavan, köy-çiftlik evi, kiralık oda, pansiyon, bungalov vb.) çeşitlendirilmeli,
- Kırsal yapılar ve etkinlikler yöreye uygun olmalı ve geleneksellik ön planda tutulmalı,
- Yöredeki doğal çevre ve kültürel değerler korunmalı ve özüne uygun olarak turistlere sunulmalı,
- Kırsal rekreatif etkinlikler (yürüyüş ve bisiklet yolları, kayak pistleri, doğa sporları vb.) için uygun alanlar ve parkurlar oluşturulmalı,
- Yöresel ürünlerin yapımı (el sanatları, hasat toplama, şarap yapımı vb.) ve sunumu (yeme-içme, hediyelik eşya vb.) gerçekleştirilmeli,
- Yöredeki tarihi, kültürel ve doğal değerler için gezi olanakları sunulmalı,
- Kırsal halk turizm bilincine sahip, eğitilmiş ve istekli olmalıdır.

Tablo 1’de kırsal turizmin gerçekleşmekte olduğu bölgelerde yerel halkın kırsal turizm hakkındaki algılarını/görüşlerini/tutumlarını belirlemeye yönelik yapılmış önceki çalışmalar yer almaktadır. Tablo 1’e göre, çeşitli bölgelerde yapılmış çalışmalarda genel olarak, yerel halkın kırsal turizme karşı olumlu yaklaşım benimsediği görülmüştür. Özellikle son yıllarda ülkemizde kırsal turizme yönelik talebin artmasıyla birlikte, etkili bir turizm planlamasında önemli bir paydaş olan yerel halkın kırsal turizme yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik çalışmaların arttığı görülmektedir.

Tablo 1. Yerel Halkın Kırsal Turizm Hakkındaki Algılarını/Tutumlarını/Görüşlerini Belirlemeye Yönelik Yapılmış Önceki Çalışmalar

Araştırmacı(lar)	Araştırma Türü	Çalışmanın Yapıldığı Yer	Temel Bulgular ve Sonuç
[27] Arslan Muhacir ve Özdemir, 2017	Nitel	Artvin	Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, kent halkının %80'in üzerinde bir oranla kırsal turizm faaliyetlerini desteklediği ve kırsal turizmi kırsal kalkınma yönünde bir araç olarak gördüğü sonucuna varılmıştır.
[29] Deniz, 2016	Nitel	Uşak-Kayaağıl köyü	Çalışmada, bölgede yaşayanların çoğunluğunun turizme olumlu yaklaştığı sonucuna varılmıştır. Ancak, hayvancılık gibi kırsal ekonomik faaliyetleri sürdürenlerin meraların ve tarımsal sahaların tarım dışı kullanımı ve rant nedeniyle arazi fiyatlarındaki artış sebebiyle kaygı duydukları tespit edilmiştir.
[30] Denk ve Mil, 2016	Nitel	Erzurum-Oltu İlçesi	Çalışmada, yerel halkın kırsal turizm algılarının olumlu olduğu, ancak kırsal turizm açısından önemli bir arz kaynağı olan bölgenin yeterli derecede değerlendirilmediği tespit edilmiştir.
Güney ve Göller, 2016	Nitel	Bursa-Misi Köyü	Çalışmada, Misi köyü halkının turizm değerlerinin farkında olduğu ve turizmden daha fazla yararlanmak istedikleri sonucuna varılmıştır.
[31] Emiroğlu, 2013	Nitel	Çanakkale-Adatepe Köyü ve Balıkesir-Mehmetalan Köyü	Turizmin geliştiği Adatepe köyünde, yerel halkın kırsal turizmin olumlu yönlerini göremedikleri ve pek çok olumsuz özelliğinden etkilediklerini belirtirken, turizmin henüz gelişmediği Mehmetalan köyü sakinlerinin kırsal turizme karşı tutumlarının daha olumlu olduğu ve yüksek beklentiye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.
Çeken vd., 2012	Nitel	Muğla-Fethiye	Çalışmada, turizmde aktif olarak çalışmakta olan ya da yöredeki turizmden haberdar olan yerel halkın, kırsal turizme karşı olumlu görüşe sahip olduğu, nitekim kırsal turizmi kendilerine ait yaşam alanlarında gerçekleştirme hususunda çekimser kaldığı saptanmıştır.
[32] Eren ve Aypek, 2012	Nitel	Bursa-Cumalıkızık Köyü	Çalışmada, Cumalıkızık köyünde yerel halkın turizme yönelik tutumlarının olumlu olduğu, turistlerin ve turistik işletmelerin çevreye zarar vermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, turizm sayesinde kamu hizmetlerinin artmadığı, çalışmada elde edilen önemli bir sonuçtur.
[33] Ertuna vd., 2012	Karma	Kastamonu	Çalışmada yerel halkın, kırsal turizmin gelişiminin ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan olumlu sonuçlar yaratacağı görüşünde olduğu ve kırsal turizme katılmak istedikleri sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, katılımcıların yaşadıkları köyün kent ile ekonomik ve sosyal bütünleşme düzeyinin, ekonomik fayda beklentisinin, karar alma yetisinin ve bazı kişisel özelliklerinin kırsal turizm ile ilgili algıları ve katılma eğilimini belirlediği sonucuna ulaşılmıştır.
[35] Uçar vd., 2012	Nitel	Muğla-Fethiye	Çalışma sonuçlarına göre, aktif olarak turizmde çalışan ya da bölgedeki turizm faaliyetlerinin farkında olan yerel halkın, kırsal turizme olumlu baktığı, ancak kendine ait yaşam alanlarında gerçekleştirme konusunda çekimser kaldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte yerel halk, kırsal turizm ile ilgili bir işletme açma imkânı sağlandığında, böyle bir işe girişmeye istekli oldukları tespit edilmiştir.
[28] Çetin, 2010	Nitel	Bursa-Cumalıkızık Köyü	Çalışma, yerel halktan oluşan 182 katılımcıdan oluşmaktadır. Çalışma sonucunda, kadın katılımcıların turizm ve turistler ile ilgili düşünceleri erkeklere göre daha olumlu olduğu ve Cumalıkızık köyü sakinlerinin yaklaşık dörtte üçünün turizm gelirlerinden yeterince pay alamadıkları tespit edilmiştir.
[34] Kiper ve Yılmaz, 2008	Karma	Tekirdağ-Mürefte ve Hoşköy beldeleri, Uçmakedere, Gaziköy ve Yeniköy köyleri	Çalışmada, yerel halkın kırsal turizme karşı olumlu bir bakış açısı içinde oldukları tespit edilmiştir.
[36] Uslu ve Kiper, 2006	Nitel	Ankara-Beypazarı	Çalışmada, yerel halkın turizm için olumlu görüşe sahip olduğu belirlenmiştir.

Gümüşhane İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Swot Analizi İle Değerlendirilmesi

Gümüşhane ilinin kırsal turizm potansiyelinin belirlenmesi, kırsal turizmin kırsal kalkınmaya katkısını artırabilecek şekilde planlanması ve yürütülmesi açısından önemlidir. Bununla birlikte, ilde planlı ve sürdürülebilir kırsal turizmin gelişimi açısından güçlü ve zayıf yönlerinin bilinmesi, fırsatların ve tehditlerin öngörülmesi gerekmektedir. Gümüşhane ilinin kırsal turizm açısından SWOT analizinin yapılabilmesi için ikincil kaynaklara başvurulmuştur. Bu kapsamda, aşağıda Gümüşhane ilinin kırsal turizm açısından güçlü ve zayıf yönleri, sahip olduğu fırsatlar ve tehditler yer almaktadır [16,17,18]:

Güçlü Yönler

- Kırsal turizme uygun iklim, doğal kaynaklar ve bozulmamış çevrenin bulunması,
- Başta Zigana, Çakırgöl, Kadırga, Güvende, Kazıkbeli, Erikbeli ve Taşköprü yaylaları olmak üzere birçok yaylaya sahip olması [19],
  - Flora ve fauna çeşitliliğine sahip koruma altına alınmış alanlara sahip olması,
  - Endemik birçok canlının varlığı,
  - Geleneksel kültürel değerleri yaşatan festival ve şenliklerin yapıyor olması,
  - Kırsal alanlarda çok sayıda antik kent, harabe, kilise gibi kültürel mirasa sahip olması,
  - Dağ turizmi açısından zengin kaynakların olması,
  - İlin sanayi potansiyelinin düşük olması,
  - Kırsal alanların (yayla, orman, dağ, köy vb.) geniş alanlar kaplaması ve kırsal turizm açısından zengin kaynaklar sunması,
  - İlin organik üretim açısından zengin potansiyele sahip olması,
  - Coğrafi işaretli ürünlerin (dut pestili, köme, ekmek ve siron) bulunması.

Zayıf Yönler

- Alt yapı ve üst yapının yetersiz olması,
- Turizm yatırımları için gerekli finansmanın yetersizliği,
- Turizm bilincinin yetersiz olması,
- Plansız ve doğal dokuyu bozan yapılaşmanın artması,
- İlin kırsal alanlarındaki turistik çekim merkezlerine ulaşımın yetersiz olması,
- Turizm kaynaklarının tanıtım yetersizliği,
- Turizm kaynaklarının turistik ürün olarak sunumunun yetersizliği,
- Turizm alanında eğitilmiş işgücünün yetersiz olması,
- Toprak mülkiyetinin parçalı olması sonucunda verimli tarımın yapılamaması ve kırsal turizme yönelik işletme açılacak büyüklükte arazilerin yetersiz olması,

Fırsatlar

- Gelişmekte olan ulaşım imkanları,
- Kırsal turizm girişimlerinin artış göstermesi,
- İlin konaklama kapasitesinin yetersiz olması,
- İlin kalkınma açısından öncelikli iller arasında yer alması ve kırsal turizm projelerini destekleyen birçok kuruluşun varlığı,
- İlin ve özellikle Zigana köyünün tarihi ipek yolu güzergâhında yer alması,
- İlin kırsal alanlarındaki arkeolojik kazıların artması,
- Bölgeye yönelik Arap turist talebinin artması,

- Coğrafi işaretleme yapılabilecek ürünlerin varlığı,
- İlin yeşil yol projesinde yer alması (Samsun-Ordu-Giresun-Gümüşhane-Bayburt-Trabzon-Rize ve Artvin'i yaylalarından birbirine bağlayacak yol).

Tehditler

- Çarpık ve çevresel dokuya uygun olmayan yapılaşmanın artması,
- Tarım arazilerinin imara açılması,
- Kırsal yerleşim alanlarının yoğun göç vermesi,
- Kırsal alanların yoğun göç vermesi sonucu yerel üretimin azalması ve kültürel değerlerin unutulmaya yüz tutması,
- Turistik ve tarihi değerlerin yeterince muhafaza edilememesi ve özellikle definicilerin tarihi dokulara hasar vermesi,
- Sermaye birikiminin yetersiz olması,
- Kırsal alanlarda terör olaylarının artış gösterebilmesi.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Gümüşhane ilinin kırsal turizm açısından zengin potansiyele sahip olduğu ve bu potansiyelin etkin bir şekilde kullanılması sonucunda Gümüşhane'de kırsal turizmin önemli bir kalkınma aracı olacağı söylenebilir. Bununla birlikte, yukarıdaki belirtilen zayıf yönlerle ilişkin uygun çözümler bulunarak, bu zayıf yönlerin en aza indirilmesi için çalışmalara başlanmalıdır. Karşılaşılabilecek fırsatlar ve tehditler ise göz önünde bulundurularak, oluşturulacak plan ve politikalarda bu fırsat ve tehditler değerlendirilmelidir.

Zigana Köyü

Zigana köyü, Gümüşhane ili Torul İlçesine bağlı 37 köyden biridir. Köy, Zigana dağlarının güney ve güney doğu eteklerinde 1400-1700 metre rakımda yer alan şekliyle doğal bir amfi tiyatroyu andırmakta ve coğrafi konumu itibarıyla doğu ve batı arasında geçişi sağlayan tarihi İpekyolu üzerinde bulunmaktadır. Zigana, eski adıyla Zığana veya Zığana olarak ifade edilirken, köyün adı Rumcanın yerel lehçesinde "geçit" anlamına gelmektedir [20]. Antik çağlara dayanan bir yerleşim yeri olan Zigana köyünde, 2004 yılında yapılan yüzey araştırmalarında, Zigana Koçlar Mahallesi Camii, Zigana Köyü Hanı, Zigana İpek Yolu Köprüsü, Zigana Köyü Köprüsü, Zigana Köyü Bekiroğulları Mevki Köprüsü ve Zigana Kalesi köyde bulunan tarihi yapılarıdır [21]. Kendine has birçok kültürel ve folklorik özelliğe sahip köyün bulunduğu coğrafya, iklim, rakım, bakı, jeolojik yapı ve toprak yapısına bağlı olarak, güney ve kuzey yamaçları yüzlerce farklı endemik canlı türünü barındırmaktadır [22]. 2013 yılında köyün nüfusu 277 kişi iken 2017 yılına gelindiğinde 163 kişiye düşmüştür [23].

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Gümüşhane ili yaylaları, kış turizmine yönelik destinasyonları, orman ve tabiat koruma alanları, tarihi konak, kale ve antik kentleri ile birlikte mutfak kültürü ve el sanatları bakımından zengin bir potansiyele sahiptir. Özellikle ilin kırsal alanları turistik ürün açısından zengin fırsatlar sunmaktadır. Bu kapsamda, Gümüşhane ilinde planlı ve sürdürülebilir kırsal turizmin gelişebilmesi açısından mevcut durum analizi yapılması önem arz eden bir konudur. Bununla birlikte, yerel halkın kırsal turizm hakkındaki görüşlerinin, beklentilerinin ve taleplerinin tespit edilmesi ve buna göre plan ve projelerin gerçekleştirilmesi, yörede kırsal turizmin gelişmesi açısından önem arz eden bir konudur. Diğer yandan çalışmanın, Gümüşhane ilinde kırsal turizm temelli kalkınma sürecinin geliştirilmesine ve

sürdürülebilir kırsal turizmin gelişimine katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, Gümüşhane ilinin kırsal turizm potansiyelini SWOT analizi ile ortaya koymak ve yerel halkın kırsal turizm hakkındaki görüşlerini tespit etmektir.

YÖNTEM

Araştırmada tümevarım yaklaşımı benimsenerek, nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırma yöntemleri, farklı bilgi parçacıklarından yol alarak, bütünü ya da kuramı kendisi oluşturabilmesi için gerekli olan birincil ve ikincil verilerin toplanmasına aracılık etmektedir [24]. Bu bağlamda araştırmada veri toplamak için ikincil verilerden ve yarı yapılandırılmış mülakat tekniğinden yararlanılmıştır.

Gümüşhane ilinin kırsal yörelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizm hakkındaki görüşlerinin araştırıldığı bu çalışmada, görüşme sorularının hazırlanmasında daha önceki akademik çalışmalardan [25,26] yararlanılmıştır. Bununla birlikte, görüşme formunun hazırlanmasında alanında uzman akademisyenlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Gümüşhane ilinin kırsal yaşantısı ve doğası ile kırsal turizm potansiyeli yüksek bir bölge olmasından dolayı, Gümüşhane ili çalışma alanı olarak seçilmiştir. Bununla birlikte ilgili literatür incelendiğinde, Gümüşhane ilini konu alan kırsal turizm çalışmalarının yetersiz olması bu

çalışmanın yapılmasında etkili olmuştur. Kırsal turizm üzerine yapılan bu çalışmada, kırsal turizmin gelişmekte olduğu Zigana köyünde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Zigana köyünün tercih edilmesinde; kitle turizm yapılanmasının fazla olmaması, doğal ve organik üretim alanlarına sahip olması, bozulmamış geniş kırsal alanlara sahip olması ve kırsal turizm potansiyelinin yüksek olması rol oynamıştır. Zigana köyünde yaşayan kişiler rastlantısal örnekleme yöntemi ile araştırmaya dâhil edilmiştir. Görüşmeler 31 Mart 2018 tarihinde Zigana köyünde toplam 15 kişi ile yüz yüze gerçekleştirilmiş ve her bir görüşme ortalama 18 dakika sürmüştür. Görüşme esnasında ses kaydı ve notlarla kaydedilen veriler word dosyasında metin haline getirilmiş ve betimsel analize tabi tutulmuştur.

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Tablo 1’de görüşülen kişilerle ilgili demografik bilgiler yer almaktadır. Tablo 1’e göre, katılımcıların tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Bölgenin sosyal yapısı sebebiyle kadın katılımcılar araştırmaya dâhil edilememiştir. Katılımcıların eğitim düzeyi genel olarak; ilköğretim, ortaöğretim ve önlisans ağırlıktadır. Katılımcıların tamamı yerel halktan oluşmakta olup, 6’sı kırsal turizm ile ilişkili girişimcilerdir. Bununla birlikte, 3 kişi bu işletmelerde çalışmakta olup, kalan 6 kişinin ise turizmle ilgisi yoktur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcılar	Yaş	Cinsiyet	M e d e n i Durum	Eğitim Durumu	Meslek
1. Katılımcı	39	Erkek	Bekâr	Ortaöğretim	İnşaat ustası
2. Katılımcı	47	Erkek	Evli	İlköğretim	İnşaat ustası
3. Katılımcı	49	Erkek	Evli	Ortaöğretim	İnşaat ustası
4. Katılımcı	60	Erkek	Evli	İlköğretim	Dolmuş şoförü
5. Katılımcı	55	Erkek	Evli	Ortaöğretim	Serbest meslek
6. Katılımcı	60	Erkek	Evli	Ortaöğretim	Emekli
7. Katılımcı	31	Erkek	Bekâr	Lisans	Maden Mühendisi/Zigana ATV tur işletmecisi
8. Katılımcı	23	Erkek	Bekâr	Önlisans	Kahve işletmecisi/çiftçi
9. Katılımcı	30	Erkek	Evli	Önlisans	Limni Gölü Tabiat Parkı-Dağ Evleri işletmecisi
10. Katılımcı	25	Erkek	Bekâr	Önlisans	Limni Gölü Tabiat Parkı-Dağ Evleri- Çalışan
11. Katılımcı	27	Erkek	Bekâr	Lisans	Limni Gölü Tabiat Parkı-Dağ Evleri- Çalışan
12. Katılımcı	68	Erkek	Evli	İlköğretim	5 yıldır yöresel ürün satan tezgâhtar
13. Katılımcı	47	Erkek	Evli	İlköğretim	5 yıldır yöresel ürün satan tezgâhtar
14. Katılımcı	42	Erkek	Evli	Ortaöğretim	Restoran işletmecisi
15. Katılımcı	43	Erkek	Evli	Ortaöğretim	Muhtar/marangoz

Katılımcılara ilk olarak kırsal turizm ile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik mülakat soruları sorulmuştur. Katılımcıların rahatça görüşlerini aktarması bakımından demografik sorulara görüşme sonunda yer verilmiştir.

Katılımcılara ilk olarak “**kırsal turizm hakkındaki bilgileri**” sorulmuştur. Görüşmeden elde edilen bulgulara göre, yerel halkın kırsal turizm hakkında bilgi sahibi olduğu, kırsal turizme yönelik valilikçe düzenlenen ev pansiyonculuğu gibi kursların yapıldığı ve böylece kırsal turizm hakkında kapsamlı bilgi edindikleri belirlenmiştir. Bu bağlamda bazı katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmektedir.

“Valilik geçen sene bize ev pansiyonculuğu kursu verdi...

Biz çok memnun olduk. Bize böyle bir imkân sundular... Belgede verecekler. Pansiyon çalışma belgesi... Kurs sayesinde kırsal turizm hakkında bilgi sahibi olduk.” (4. katılımcı).

“Şehirli insanların kırsal köylük kesimlerdeki doğal güzelliklerden faydalanmak için köyümüze gelmeleridir.” (2. görüşmeci).

Katılımcılara sorulan bir diğer soruda ise, “**yerel halkın kırsal turizm hakkındaki görüşleri**” belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların tamamı kırsal turizm hakkında olumlu görüş bildirmiştir. Aşağıda bazı katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir.

“Kırsal turizmin köyümüzde gelişmesi iyi bir şey. Köyümüzde iş imkânı yok. Çalışanlar hep dışarda, gurbette

çalışıyorlar... Burada turizm gelişmiş olsa iş imkânı olacak, bir canlılık gelecek..." (3. Katılımcı).

"Turizm iyi bir şey tabii. Buralarda kırsal turizm gelişmiş olsa biz kendi işimizi kurarız. Gurbete gitmeyiz. Aslında bizim köyümüzün nüfusu kalabalıktır. Ama ana yol köyün dışına taşınca buralarda yapacak pek fazla iş kalmadı..." (1. katılımcı)

"Kırsal turizm gelişse, ekonomik canlılık oluşur; gençlerimiz köyde kalır; ürettiklerimizi satarız... Bu yüzden turizmin gelişmesini istiyoruz." (4. katılımcı).

"Yerel halkın kırsal turizmden haberdar olup olmadığını tespit etme" için sorulan soruda ise, kırsal turizmden haberdar oldukları ve köylerinde kırsal turizmin gelişmesini istedikleri belirlenmiştir. Bu bağlamda aşağıda 2. katılımcının cevabı yer almaktadır.

"Mesela bizim şu arka tarafta Hamsi köyü var. Hamsi köyde bizim gibi yol döndükten sonra nüfusu çok düşmüş bir köydü. Ama şuan Hamsi köyde birçok otel var. Bunlar Araplar bölgeye geldikten sonra yeni yapılmış oteller... Restoranlar, kafeteryalar bir sürü işletme yapılmış. Bizim köy Hamsi köyden daha güzel. Çünkü Hamsi köyde öğleden sonra genelde görüş yok. Sis var... Bizim köyümüzün turizm potansiyeli daha yüksek. Kırsal turizm gelişmiş olsa bizim köyde öyle olacak..." (2. katılımcı)

"Kırsal turizmin yöreye yönelik ekonomik etkilerini" tespit etmek amacıyla sorulan soruda, katılımcılar genel olarak, turizme yönelik işletme sayısının yetersiz olduğunu, yerel halkın tam anlamıyla turizmden ekonomik anlamda yararlanamadığını ifade etmektedirler. Nitekim yerel kırsal turizm girişimcileri, bölgede kırsal turizmin gelişmeye başlaması ile birlikte, köydeki gençlerin işletmelerinde istihdam edildiğini, yerel halkın özellikle yaz aylarında yol kenarlarında ürettiği ürünleri sattıklarını (yumurta, ayran, reçel vb.) ve faaliyette olmayan bazı işletmelerin (ekmek fırını, kahve, kasap vb.) tekrardan faaliyete geçtiğini ifade etmektedirler. Bu kapsamda, aşağıda bazı katılımcıların görüşlerine yer verilmektedir.

"Turizm potansiyeli artınca köydeki köy ekmeği yapan fırın açıldı. Biz bu işletmeyi açınca köyden de turizme yönelik işletme açmak isteyen kişilerin sayısı arttı..." (7. katılımcı).

"Bizim işletmemizde çalışan sayısını yazın 10 kişiyi bulmakta. Buranın gelişmesi ile mesela köyde ATV kiralayan işletme de açıldı..." (8. katılımcı).

"Turizm açısından yeterince faydalanamıyoruz. Ama yavaş yavaş canlanacak... Şuan ki durumda turizmden faydalanacak bir durumumuz da yok zaten... Geçenlerin çoğu oturup bir çay bile içmiyor" (2. katılımcı).

"Kırsal turizmin yöreye sosyal etkilerini" belirlemek amacıyla sorulan soruda, katılımcılar genel olarak köylünün turist ile iletişiminin çok az olması ve köy merkezinde turistin pek fazla durmaması sebebiyle henüz sosyal bir etkisinin olmadığı görüşündedir.

"Köyümüzden Zigana dağına birçok araç gelip geçmekte ancak geçen arabaların hiçbirine turistik hitap yok. Biz sadece geçen arabaları görüyoruz. Öyle onlara köy içinde sunum yapacak durumda işletmelerimiz yok. Bu yüzden zaten turistlerle bir muhatap olma gibi durumumuz da yok..." (3. katılımcı).

"Bizim toplum yapımızda şöyle bir sıkıntı var... Bir kadının köy meydanına geçip oturması yadırganıyor. Evvelden köy meydanından bile geçmesi yadırganırdı. Gelen turist ailesi ile geliyor ve dolayısıyla erkek egemen varlığından ötürü turistlerde köylü ile iletişim kurmaktan çekiniyor." (7. katılımcı).

Katılımcılara **"kırsal turizme yönelik konaklama tesislerinin durumu"** ile ilgili sorulan soruda, köyde iki işletmenin konaklama hizmeti verdiği ve bunların da tam anlamıyla talebi karşılayamadığı belirtilmiştir. Yine bu işletmelerden birinin Zigana kayak merkezinde kış turizmine yönelik hizmet verdiği belirtilmiştir. Bununla birlikte, valilikçe düzenlenen ev pansiyonculuğu kursu ile evinin bir kısmını pansiyon olarak işletme niyetinde olan köylülerin olduğu ifade edilmiştir.

"Kırsal turizmin gelişmesinde yerel halkın desteğinin ne olduğunu tespit etmeye" yönelik sorulan soruda ise, yerel halkın kırsal turizmin gelişmesinde oldukça istekli olduğu ve gelen turistlere karşı misafirperver olmaya çalıştıkları tespit edilmiştir. Bu kapsamda aşağıda bazı katılımcıların görüşlerine yer verilmektedir.

"Biz köyümüzde turizmin gelişmesini çok istiyoruz. Gelenleri de iyi karşılamaya çalışıyoruz, tekrar gelsinler diye..." (4. görüşmeci).

"Köyümüzün halkı turizmin gelişmesini istiyor. Turizm hakkında herkes bir şeyler öğrenmeye hevesli. Valiliğin verdiği ev pansiyonculuğu kursuna 50 kişi katıldı. Bu tür aktivitelerin artırılmasını istiyoruz." (15. katılımcı)

"Yerel halkın kırsal turizme yönelik girişimcilik düzeyinin" belirlenmesi amacıyla sorulan soruda, yaşlı kesimin kırsal turizm girişimciliği açısından karamsar oldukları görülürken, 40 yaş altındakilerin kırsal turizm girişimciliği açısından daha istekli oldukları görülmüştür.

"Köylü turizm işini yapmak istiyor ama turizm işine yabancı... Bizim buranın insanı inşaatta, esnaflıkla uğraşiyor. İnsanımız turizm işinde bilinçli olsa yapacak çok işi olacak. Köyümüzden Zigana dağına birçok araç geçmekte ancak geçen arabaların hiçbirine hitap yok." (11. katılımcı).

"Bizim buralarda pek fazla ticaret kafası yok. Yol kenarında bir şeyler satanı bile yadırganlar. Bize iş kurmada birilerinin dışardan destek vermesi lazım." (6. katılımcı).

"Yaşlı insanlarımız bir işletme açmak istediğimizde tutmaz diyor; ne işin var burada Trabzon'a git askeri ücretle çalış gibi geri bildirimler oluyor. Garanti iş daha iyi görünüyor. Ben burayı bile açarken olumsuz görüşler bildiriyordu herkes... Şimdi işimi büyütecek olunca yine aynı tepkilerle karşılaşıyorum..." (8. katılımcı).

"Yerel halkın gelen ziyaretçilerden rahatsız olup olmadıklarını tespit etmeye" yönelik olarak sorulan soruda, yerel halkın genellikle bir rahatsızlıklarının olmadığı, aksine memnun oldukları ifade edilmiştir. Ancak katılımcıların birçoğunun sadece çöp konusunda rahatsız oldukları belirlenmiştir. Bu kapsamda bazı katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

"Özellikle çöp konusunda şikâyetçiyiz. Ben hatta yazın yollara "bir ayı olarak ben etrafa çöp atmıyorum" diye levha astım" (7. katılımcı).

"Şikâyetimiz yok ama çevreye çok fazla çöp bırakıyorlar. Yol kenarlarına birer çöp konteyneri koyulsa çok iyi olacak..." (5. katılımcı).

"Yöreye gelen turistler yerli mi yabancı mı?" sorusuna katılımcılar genel olarak yerli turistin ağırlıkta olduğunu ancak son yıllarda Arap turistlerin de bölgeye geldiklerini ifade etmişlerdir. Bazı yerel girişimciler ise, turlarla birlikte farklı ülkelerden turistlerin geldiklerini belirtmiştir.

"Kırsal turizmin gelişmeye başlamasıyla, yöredeki el sanatları ve yöresel yemekleri olumlu etkileyip etkilemediğini" belirlemek için bir soru sorulmuştur. Görüşmelerde köy nüfusunun azalması ile birlikte, yöresel el sanatları ve yöresel ürünlerin üretimini çok azaldığı

ve birçoğunun yapımının dahi unutulduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda aşağıda bazı katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir.

“Bizde pazarlama yeteneği pek yok... Yöresel ürünlerimizi satacak bir alanımız da yok zaten. Köyler boşaldığı içinde artık üretimde yapılmıyor pek fazla.” (14. katılımcı).

“Günümüzde pek fazla yapılan el sanatı yok. Önceden dedem oymacılık yaparmış ama artık yapılmıyor. Kuşburnu marmeladı, liforida reçeli yapıp satıyoruz bazen. Aslında satamadığımız için yöresel yaptığımız şeyleri kendimize yetecek kadar yapıyoruz...” (8. katılımcı).

Kırsal turizm ile ilgili işletmecilik yapmakta olan yerel halka **“bu işi sürekli olarak yapmayı düşünür müsünüz?”** sorusuna tümü evet cevabını vermiştir. Bununla birlikte tüm katılımcılar yaptıkları işi başkalarına önermektedirler.

Yine, kırsal turizmin gelişmeye başlaması ile birlikte, **“bölgenin alt yapısında bir gelişme olup olmadığını”** tespit etmeye yönelik sorulan soruda, katılımcıların tümü altyapı alanında son yıllarda özellikle yol yapımında bir artış olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda aşağıda bazı katılımcıların görüşlerine yer verilmektedir.

“İki senedir bölgeye yatırım gelmeye başladı. Yollar betonlaştırıldı, genişletilmeye başlandı. Yani önceki dönemlere göre yapılan bir şeyler var...” (10. katılımcı).

“Özellikle dağda (Limni gölü tabiat parkı) alt yapı yatırımları arttı ama köy de bu alt yapı yatırımlarından nasibini almıyor. Dağ devlete ait olduğu için köylü pek faydalanamıyor. Köylünün de yatırımlara dâhil edilmesi lazım...” (7. katılımcı).

“Biz burada beş yıldır yöresel ürünlerimizi satıyoruz. Ama tozun toprağın içinde satmaya çalışıyoruz. Bize buraya ahşap kulübeler yapsalar içinde temiz temiz ürünlerimizi satsak, kışın soğukta kalmasak çok memnun kalacağız.” (13. katılımcı).

Kırsal turizm ile ilgisi olan katılımcılara, **“kırsal turizm olmasaydı burada yaşar mıydınız yoksa başka yere göç eder miydiniz?”** sorusuna, katılımcıların tümü kırsal turizm olmasa başka yerlere çalışmaya giderdik cevabını vermişlerdir.

Katılımcılara son olarak, **“Zigana köyünde kırsal turizmin gelişebilmesi için neler yapılmalı?”** sorusuna, köylünün kırsal turizmden daha fazla pay almasının sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte, yatırımların köy yerleşim yerlerinde de yapılması gerektiği, miras yoluyla bölünemeyen arazi sorununun çözülmesi, tarihi yolun köy içinden geçmesi sebebiyle yapılaşmanın ve ruhsat almanın zor olduğu ve bu sorunun giderilmesi gerekliliği dile getirilmiştir. Bu bağlamda aşağıda bazı katılımcıların görüşlerine yer verilmektedir.

“Yatırımlar tabiat parkının olduğu alanlara yapılıyor. Tapulu arazilerin bulunduğu bölgelere de altyapı yatırımları yapılmalı.” (15. katılımcı).

“İlk başta mirasla bölünemeyen arazi sorunu giderilmeli. İşletme açacak yer yok. Ev pansiyonculuğu yapaım desek bizim evlerimiz küçük anca kendimize yeter. Ev yapacak yer bile olmadığı için köylü evin üstüne çocuğuna yapıyor veya zaten birlikte yaşamak durumunda kalıyor.” (14. katılımcı).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gümüşhane ili, kırsal turizm potansiyeli açısından zengin kaynaklara sahiptir. Gümüşhane ilinin kırsal turizm açısından güçlü yönlerinin oldukça fazla olmasına rağmen planlama, tanıtım, yatırım ve en önemlisi eğitim hususunda zayıf olduğu söylenebilir. Yapılan gözlem ve görüşmelerde yerel halkın turizme ve turiste karşı tutumlarının olumlu olduğu ve bölgede turizmin gelişmesini istedikleri tespit edilmiştir. Ancak yerel halk; işi bilmediğini, girişimcilik ruhunun olmadığını ve turizm bilincinin tam anlamıyla oluşmadığını belirtmektedir. Yapılan bazı kurslarla (ev pansiyonculuğu) turizm bilinci ve girişimciliği oluşturulmaya çalışılsa da köyün genellikle yaşlı kesimden oluşması girişimciliğin gelişmesinde engel olarak görülmüştür. Ancak genç görüşmecilerin girişimcilik açısından daha istekli ve daha hevesli oldukları görüşmelerden anlaşılmıştır. Bu kapsamda, özellikle genç kesimin kırsal turizm girişimciliği desteklenmelidir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, Zigana köyündeki yerel halkın kırsal turizm hakkında bilgilerinin olduğu ve kırsal turizm hakkında olumlu görüşler bildirdiği görülmüştür. Bu bağlamda Zigana köyünde istihdamın artırılması ve köyün dışarıya göç vermesinin engellenmesi amacıyla, yerel halkın da içinde bulunduğu bir kırsal kalkınma için kırsal turizm, gerekli kurum ve kuruluşlarca desteklenerek geliştirilmelidir. Kırsal turizmin varlığından ve bölge için öneminden haberdar olan yerel halk da yapılan plan ve projelerde öncelikli olarak düşünülmelidir.

Yerel halkın kırsal turizmin ekonomik etkilerinden beklentilerinin oldukça yüksek olduğu ancak yerel halkın henüz istenilen düzeyde kırsal turizmden pay alamadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, yerel halkın kırsal turizmi desteklediği ancak turizm işini bilmedikleri belirlenmiştir. Bu yüzden yerel halkın kırsal turizmden ekonomik anlamda faydalanabileceği şekilde alt yapı yatırımlarının yapılması ve kırsal turizm girişimciliği açısından desteklenmesi önem arz etmektedir. Özellikle yerel halk, alt yapı yatırımlarının yerleşim yerleri dışındaki alanlarda yapıldığını, asıl oturdukları yerleşim alanlarında turizme yönelik bir yatırım yapılmadığını vurgulamaktadır. Yine, tarihi yolun köy içinden geçmesi sebebiyle yapılaşmanın kolay olmadığı özellikle ruhsat almada zorluk çektikleri ifade edilmiştir. Bu kapsamda, yerel halkın kırsal turizm girişimciliğini kolaylaştıran ve destekleyen adımların biran önce atılması gerekmektedir. Yerel halkın dile getirdiği rahatsızlıklardan bir diğeri ise, gelen araçların köyü genellikle sadece transit bölge olarak kullandıkları ve bu ziyaretçilerin köye ekonomik katkılarının çok az olmasıdır. Bu bağlamda yerel halkın kırsal turizmden daha fazla gelir almasını sağlayacak ev pansiyonculuğu gibi kursların artırılması ve ilgili kuruluşlarca desteklenmesi önemlidir. Özellikle köyde potansiyel işletmeci adaylarına girişimcilik kursu verilmesi yerinde olacaktır. Özellikle TaTuTa projesi gibi projelerle köyde planlı bir kırsal turizmin gelişimi sağlanmalıdır.

Yerel halkın birçoğu gelen ziyaretçilerin çöpünü çevreye atmasından rahatsız olduklarını dile getirmektedir. Bu nedenle, ziyaretçilerin çevreye çöp atmalarını engelleyecek önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu bağlamda ziyaretçilerin geçtikleri ana yollara çöp konteyneri koyulabilir, uyarı levhaları asılabilir ve caydırıcı cezalar uygulanabilir.

Köy nüfusunun azalması ve üretilenlerin satılmaması

sebebiyle, yöresel el sanatları ve yöresel yiyecek ve içeceklerin üretiminin oldukça azaldığı belirtilmiştir. Bu bağlamda yerel halkın bölgeye özgü yöresel ürünleri üretmesi teşvik edilebilir ve bunların üretimi ile ilgili kurslar düzenlenebilir. Yine, turistlerin yoğun geçiş noktalarına yerel halkın yöresel ürünlerini satabileceği alanlar yapılarak yerel halkın yöresel ürünleri üretimi teşvik edilebilir.

Çalışmanın sonuçları önceki çalışmalar (Bkz. Tablo 1) ile karşılaştırıldığında benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde, yerel halkın kendilerinin de dâhil olabileceği bir kırsal turizmin gelişmesini istedikleri, gerekli şartlar oluştuğu takdirde kırsal turizm ile ilgili bir işletme ya da bu tür bir işle ilgilenmek istedikleri belirlenmiştir. Bu kapsamda Gümüşhane ilinde kırsal turizmin gelişmesine yönelik aşağıda birtakım öneriler sunulmuştur.

- Kırsal turizm yatırımları teşvik edilmeli ve ilgili kuruluşlarca (DOKAP, KOSGEP, İşkur vb.) yerel potansiyel kırsal girişimciler desteklenmelidir.
- Gümüşhane ilinin kırsal yapılaşması yöreye ve doğaya uygun şekilde yapılmalıdır. Özellikle yaylalar tamamen yapılaşmaya açılmamalı, açılanlar ise planlı ve doğal dokuya uygun şekilde yapılmalıdır.
- İldeki kırsal yürüyüş rotalarının etkinliği artırılmalı, yakın çevrede yer alan eğitim kuruluşlarının bu rotaları kullanması sağlanmalıdır. Özellikle Gümüşhane Üniversitesi bünyesinde okuyan öğrencilerin şehrin birer tanıtım elçisi olduğu unutulmadan günübirlik geziler artırılmalı, Gümüşhane ilinin keşfedilmemiş doğasının tanıtılması sağlanmalıdır.
- Özellikle Kelkit, Şiran ve Köse ilçeleri başta olmak üzere Gümüşhane ilindeki organik tarım çiftlikleri çiftlik turizmüne açılmalı, gerekli eğitimler verilerek TaTuTa projesine katılması sağlanmalıdır.
- Kırsal alanlardaki kırsal girişimcilere ve üreticilere hem işletmecilik anlamında hem de üretim ve sunum anlamında kurslar düzenlenmeli ve işbaşı eğitimler verilmelidir.
- Zigana köyündeki kırsal girişimcilerin tamamının erkek girişimcilerden ve çalışanlarının da neredeyse tamamının erkeklerden oluştuğu görülmüştür. Bu kapsamda kadınların da kırsal turizm girişimciliği ve istihdamı teşvik edilmelidir.
- Gümüşhane ilinde kırsal turizm hizmeti veren paydaşların yer aldığı bir ağ oluşturularak seyahat acentelerine paket tur şeklinde ürünler sunulabilir.
- İlgili paydaşlar kırsal turizm hakkında projeler üretmeli ve tanıtım çalışmalarını artırmalıdır.
- Kırsal alanlardaki el sanatları (kilim, gudu (toprak güveç) ahşap el sanatları vb.) ve yöresel yiyecek-içeceklerin üretimi teşvik edilmeli, tanıtım ve pazarlama faaliyetleri artırılmalıdır.
- İzmir Çeşme'deki Germiyan köyü gibi Gümüşhane ilinde de "slow food köy" olma potansiyeli bulunan köyler belirlenmeli ve slow food köy olması için çalışmalar yapılmalıdır. Böylece, ilde kırsal turizmin gelişmesine katkıda bulunulacak ve yerel ürünlerin kendine özgün yapısıyla üretilmesi sağlanmış olacaktır.
- Gümüşhane'ye özgü hediyelik eşyalar artırılmalı, özellikle kırsal alanlarda yöresel ürünlerle birlikte hediyelik eşya satan alanlar oluşturularak yerel halk teşvik edilmelidir. Bu tür alanlarda özellikle kadın girişimciliği desteklenmelidir.
- Son olarak, araştırmacılara kırsal alanlardaki yerel halkın kırsal turizm bilincini ve girişimciliğini artıracak projelerin yapılması önerilebilir.

Bu çalışmanın en büyük sınırlılığı, görüşme yapılan kişilerin tamamının erkeklerden oluşmasıdır. İleriki çalışmalarda, kadınların da kırsal turizm hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir. Yine çalışmanın sadece Zigana köyünde gerçekleştirilmesi çalışmanın bir diğer sınırlılığı olarak görülebilir. İleriki çalışmalarda, Gümüşhane ilinde kırsal turizmin gelişmekte olduğu farklı alanlarda da benzer çalışmalar yapılarak sonuçları karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- [1] Soykan, F. (2003). Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi, Ege Coğrafya Dergisi, 12, 1-11.
- [2] Ahipaşaoğlu, S., ve Çeltek, E. (2006). Sürdürülebilir Kırsal Turizm. İ. Arıkan (Editör). Ankara: Gazi Kitabevi.
- [3] Aydemir, B., Kafa, N., Uzun, D. ve Özdemir, K. (2013). Kırsal Kalkınma İçin Kırsal Turizm Girişimciliği Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Dünya ve Türkiye Uygulamaları. 5. Uluslararası Girişimcilik Kongresi, Bışkek, Kırgızistan.
- [4] Yaylı, A. (2016). Kırsal Turizm. İçinde: A. Yaylı ve Ö. Sürücü (Editörler). Özel İlgi Turizmi, Ankara: Detay Yayıncılık, 205-232.
- [5] Soykan, F. (2000). Kırsal Turizm ve Avrupa'da Kazanılan Deneyim. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Yıl: 11, 21-33.
- [6] http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1047 (Erişim tarihi: 27.03.2018).
- [7] <http://www.gumushane.gen.tr/v2/gumushane/koy-nufusu-eriyor-h17204.html#axzz5AxGe1K8Q> (Erişim tarihi: 27.03.2018).
- [8] Uçar, M., Çeken, H., ve Ökten, Ş. (2010). Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma (Fethiye Örneği). Ankara: Detay Yayıncılık.
- [9] Andriotis, K. ve Vaughan. R. D. (2003). Urban Residents' Attitudes towards, Tourism Development: The Case of Crete, Journal of Travel Research, 42(2), 172-185.
- [10] Avcıkurt, C. (2015). Turizm Sosyolojisi Genel ve Yapısal Yaklaşım. Ankara: Detay Yayıncılık.
- [11] Çeken, H., Karadağ, L. ve Dalgın, T. (2007). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye'ye Yönelik Teorik Bir Çalışma, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 7(1), 1-14.
- [12] Haberal, H. (2015). Turizmde Alternatif – Doğa Turizmi – Kırsal Turizm – Yayla Turizmi. Ankara: Detay Yayıncılık.
- [13] Kiper, T. (2006). Safranbolu Yörüköyü Peyzaj Potansiyelinin Kırsal Turizm Açısından Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [14] Albayrak, A. (2013). Alternatif Turizm. Ankara: Detay Yayıncılık.
- [15] Avcıkurt, C. ve Köroğlu, Ö. (2011). Kırsal Turizm. İçinde: N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt (Editörler). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi, Ankara: Nobel Yayınları, 61-82.
- [16] Çalık, İ., Kaya, F., Akdu, U., Sezerel, H., Aras, G. ve Köstepen, A. (2013). Gümüşhane İli Turizm Potansiyeli. İ. Günaydın. (Editör). Gümüşhane: Gümüşhane Üniversitesi Yayınları.
- [17] Merdan, K. ve Okuroğlu, M. S. (2016). Gümüşhane İlinin Sosyo-Ekonomik Yapısının SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 7(16), 1-25.
- [18] Akyürek, S. ve Karabulut, B. (2017). Gümüşhane

İlinin Agro-Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi, 5(13), 1737-1743.

[19] <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,10124/gumushane-yaylaları.html> (Erişim tarihi: 10.03.2018).

[20] <http://zigana.org/zigana-koyu-hakkında/> (Erişim tarihi: 05.03.2018).

[21] Çiğdem, S. (2008). Gümüşhane Bölgesinin Tarih ve Arkeoloji Araştırmaları. Erzurum: T.C Gümüşhane Valiliği.

[22] Aydın, S. (2017). Zigana Köyünün Sürdürülebilir Turizm Potansiyeli. 1st International Sustainable Tourism Congress / November 23-25, Kastamonu-Turkey.

[23] <http://www.nufusune.com/15241-gumushane-torul-zigana-koy-nufusu> (Erişim tarihi: 05.03.2018).

[24] Kozak, M. (2015). Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayın Teknikleri. Ankara: Detay Yayıncılık.

[25] Çeken, H., Uçar, M. ve Dalgın, T. (2012). Kırsal Turizmin Gelişimi Konusunda Yerel Halkın Algıları: Fethiye Yöresi Örneği. Turizm ve Araştırma Dergisi, 1(1), 4-21.

[26] Güney, D. ve Göller, V. (2016). Kırsal Turizm Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımının Belirlenmesi: Misi Köyü Örneği. Turizm ve Akademik Dergisi, 3(2), 25-36.

[27] Arslan Muhacir, E. S. ve Özdemir, M. (2017). Kırsal turizmin Fiziksel Sosyal ve Kültürel Etkileri Konusunda Halkın Görüşleri: Artvin Örneği. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 19(1), 11-18.

[28] Çetin, T. (2010). Cumalıkızık Köyünde Kültürel Miras ve Turizm Algısı. Milli Folklor, 22(87), 181-190.

[29] Deniz, M. (2016). Kayaagıl Köyünde (Uşak) Turizmin Etkileri Üzerine Yerel Halkın Turizm Algısı. TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-, 11(18), 57-78.

[30] Denk, E. ve Mil, B. (2016). Erzurum Oltu İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Yerel Halkın Turizm Algılamaları. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 6(2), 07-15.

[31] Emiroğlu, B. D. (2013). Kazdağı Yöresinde Yaşayan Yerel Halkın Kırsal Turizme Bakışının Değerlendirilmesi: Adatepe ve Mehmetalan Köyleri Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

[32] Eren, R. ve Aypek, N. (2012). Kırsal Turizm Bölgesinde Yerel Halkın Turizmin Gelişimine Karşı Tutumları: Cumalıkızık Köyü Örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 2(2): 43-47.

[33] Ertuna, B., Güney, S., Güven, Ö. ve Aydemir, N. (2012). Yerel Halkın Kırsal Turizm Gelişimine Katılma İsteğini Etkileyen Unsurlar: Kastamonu Örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 2(2), 59-66.

[34] Kiper T. ve Yılmaz E. (2008). Şarköy-Kumbağ Arasında Kırsal Kalkınmayı Destekleyici Turizmin Olabilirliği ve Yerel Halkın Rolü, Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 5(2), 159-168.

[35] Uçar, M., Uçar, H., Kurnaz, A. ve Akyurt Kurnaz, H., (2012). Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi ve Fethiye Örneği. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(22): 75-82.

[36] Uslu, A. ve Kiper, T. (2006). Turizmin Kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 3(3), 305-314.